ผลกระทบของภาษีสิ่งแวคล้อมกับการส่งออกกุ้งของประเทศไทย

นางสาว ปียวดี จัดเจน

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ ภาควิชาเศรษฐศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2540 ISBN 974-637-154-1 ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

THE IMPACT OF ENVIRONMENTAL TAX ON THAILAND 'S SHRIMP EXPORT

Miss Piyawadee Chatchen

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Economics in Economics

Department of Economics

Graduate School

Chulalongkorn University

Academic Year 1997

ISBN 974-637-154-1

หัวข้อวิทยานิพนธ์ โดย ภาควิชา อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม	ผลกระทบของภาษีสิ่งแวคล้อมกับการส่งออกกุ้งของประเทศไทย นางสาว ปียวดี จัดเจน เศรษฐศาสตร์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คร. สังศิต พิริยะรังสรรค์ รองศาสตราจารย์ คร. สุทธิพันธ์ จิราธิวัฒน์
	ัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้นับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง สูตรปริญญามหาบัณฑิต คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย (ศาสตราจารย์ นายแพทย์ ศุภิรัฒน์ ชุติวงศ์)
คณะกรรมการสอบวิทย	ประธานกรรมการ (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คร. จาริต ติงศภัทิย์) อาจารย์ที่ปรึกษา (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คร. สังศิต พิริยะรังสรรค์) อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม (รองศาสตราจารย์ คร. สุทธิพันธ์ จิราธิวัฒน์)
	(รองศาสตราจารย์ คร. สุทธิพันธ์ จิราธิวัฒน์)กรรมการ (รองศาสตราจารย์ คร. สิตานนท์ เจษฎาพิพัฒน์)

วีอาจารย์ คร. สุธาวัลย์ เสถียรไทย)

พิมพ์ตันฉบับบทกัดย่อวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสีเขียวนี้เพียงแผ่นเดียว

ปียวคี จัดเจน : ผลกระทบของภาษีสิ่งแวคล้อมกับการส่งออกกุ้งของประเทศไทย
(THE IMPACT OF ENVIRONMENTAL TAX ON THAILAND 'S SHRIMP EXPORT)
อ.ที่ปรึกษา : ผศ. คร. สังศิต พิริยะรังสรรค์ , อ.ที่ปรึกษาร่วม : รศ. คร. สุทธิพันธ์ จิราธิวัฒน์ ;
201 หน้า. ISBN 974-637-154-1.

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มี วัตถุ ประสงค์ ที่ จะประมาณค่าผลกระทบจากการประกาศใช้ ภาษี สิ่งแวคล้อม (environmental tax) ในรูปของภาษีที่เก็บกับสินค้าข้างพรมแคน (border tax adjustment) ที่มีต่อปริมาณและมูลค่าการส่งออก กุ้งของประเทศไทยไปยังประเทศประเทศคู่ค้าที่สำคัญ อันได้แก่ ประเทศญี่ปุ่น และสหรัฐอเมริกา ทั้งนี้ค้วยการพิจารณาผล กระทบคังกล่าว ผ่านทางค่าความยืดหยุ่นของอุปทานการส่งออกกุ้งที่มีต่อราคา ประกอบกับพิจารณาว่า คนไทยคิดเห็นอย่างไร กับการเก็บภาษีสิ่งแวคล้อมกับกุ้งส่งออกของไทย เห็นค้วยหรือไม่ ค้วยเหตุผลประการใด ซึ่งการศึกษาในส่วนนี้จะใช้วิธีการ สัมภาษณ์บุคคล ทั้งในหน่วยงานของรัฐบาลและเอกชนจำนวน 40 คน

สำหรับแบบจำลองที่ใช้ในการศึกษาส่วนแรก จะใช้สมการถคถอยเชิงพหุสัมพันธ์ (Multiple Regression Equation) ในรูปสมการการผลิตของ Cobb- Douglas หรือ log - log function เป็นเครื่องมือในการหาความสัมพันธ์ระหว่าง อุปทานการส่งออกกุ้งไทยไปยังประเทศญี่ปุ่นและสหรัฐซึ่งเป็นตัวแปรตาม กับตัวแปรอิสระต่างๆ อย่างไรก็ตามตัวแปรอิสระ ที่มีอิทธิพลต่อตัวแปรตามในญี่ปุ่นจะแตกต่างจากสหรัฐฯ โดยตัวแปรอิสระที่กำหนคอุปทานการส่งออกกุ้งไปยังญี่ปุ่นได้แก่ ราคากุ้งไทยในญี่ปุ่นโดยเปรียบเทียบกับสหรัฐ ราคาอาหารกุ้ง พื้นที่ป่าชายเลน ผลิตภาพในการผลิต และปริมาณการส่งออกกุ้ง ไปยังประเทศอื่นๆ ส่วนตัวแปรอิสระที่กำหนคอุปทานในสหรัฐคือ ราคากุ้งไทยในสหรัฐฯ ราคาอาหารกุ้งและปริมาณการส่ง ออกกุ้งไปยังประเทศอื่นๆ สำหรับข้อมูลที่ใช้ในแบบจำลองนี้เป็นข้อมูลแบบทุติยภูมิ (secondary data) ซึ่งอยู่ในรูปของข้อมูล อนุกรมเวลา (time series data) ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2524-2538

จากการประมาณค่าในสมการข้างต้นพบว่า ค่าความยืดหยุ่นของอุปทานการส่งออกกุ้งที่มีต่อราคาในประเทศ สหรัฐ (เท่ากับ 1.314) มีค่าสูงกว่าค่าความยืดหยุ่นในประเทศญี่ปุ่น (เท่ากับ 1.102) นั่นหมายความว่ากุ้งไทยในสหรัฐฯมีความ อ่อนไหวต่อราคามากกว่าในญี่ปุ่น คังนั้นหากสหรัฐเก็บภาษีสิ่งแวคล้อมกับกุ้งส่งออกของไทยจะกระทบต่อปริมาณการส่ง ออกกุ้งไปสหรัฐมากกว่าปริมาณการส่งออกกุ้งที่ลดลงอันเนื่องมาจากการเก็บภาษีสิ่งแวคล้อมของประเทศญี่ปุ่น และจากการ ประมาณการมูลค่าการส่งออกกุ้งที่ลดลงหากมีการเก็บภาษีในปี 2537 รวมทั้งของสหรัฐและญี่ปุ่นพบว่ามีมูลค่ามากกว่า 2,200 ล้านบาทซึ่งนับเป็นเงินจำนวนมากที่ต้องเสียไป คังนั้นรัฐบาลและผู้ที่เกี่ยวข้องจำเป็นค้องเร่งหามาตรการรองรับ คัวยการปรับ ปรุงนโยบายภายในให้มีประสิทธิผลในทางปฏิบัติมากขึ้น ซึ่งข้อสรุปที่ได้รับนี้สอคคล้องกับผลการสัมภาษณ์บุคคลทีเกี่ยวข้อง ในข้างต้น

ภาควิชา	เศรษ ฐ ศาสตร์	ลายมือชื่อนิสิต ปีงาดี จัดเฉพ
สาขาวิชา ปีการศึกษา	2540	ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา 🖘 🚓 👡

พิมพ์ตันฉบับบทคัดย่อวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสีเขียวนี้เพียงแผ่นเดียว

#C860285

: MAJOR ECONOMICS

ENVIRONMENTAL TAX / SHRIMP CULTURE / THAILAND'S SHRIMP EXPORT / MANGROVE
PIYAWADEE CHATCHEN: THE IMPACT OF ENVIRONMENTAL TAX ON THAILAND'S SHRIMP
EXPORT. THESIS ADVISOR: ASSIST. PROF SANGSIT PIRIYARANGSUN, Ph.D. THESIS
COADVISOR: ASSOC. PROF. SUTHIPHAND CHIRATHIVAT, Ph.D. 201 pp. ISBN 974-637-154-1.

The purpose of this research is to estimate the impact of the environmental tax in the form of border tax adjustment on the export volume and value of Thailand's shrimp. The study had focused on particular cases of important trading partners such as Japan and the US which had applied such a tax to the Thailand's shrimp exports. In this research, price elasticity of Thailand's shrimp export supply and in-depth interviews of those interested persons in Thailand have been taken into consideration. The interview part of the research carried out ground work involving more than 40 officers working in government agencies and private companies related to the industry.

The study applied the multiple regression equation model in the form of Cobb - Douglas or log-log function, in order to find out the relationship between Thailand's shrimp export supply to Japan and the United States as a "dependent variable" and five factors as "independent variables" including the price of Thailand's exported shrimp to Japan and the US, the price of shrimp nutrition or feeding for shrimps, the area of mangrove forest, the productivity per rai, and the export volumes to other countries besides Japan and the US. Time -series secondary data have covered the period from 1981 to 1995.

The result of the above study shows that price elasticity of export supply is 1.314 for the US which is higher than price elasticity of export supply to Japan which is equal to 1.102. This implies that the environmental tax, if applied, would have a stronger effect on the volume of Thailand's shrimp export to the US than that of Japan. Due to the fact that the US is more likely to apply the environmental tax rather than Japan, it is possible for that Thailand in the near future would bear a great impact from the US environmental tax. The result shows, overall, that if both countries impose such a tax on Thailand's shrimp export, Thailand will face an export reduction to those markets more than 2,200 million baht. Therefore, the government of Thailand should rapidly improve their policies accordingly to prevent such a tax imposition from major trading partners such as Japan and the US. This was the opinion overwhelmingly expressed in the interviews.

ภาดวิชา	ลายมือชื่อนิสิต มีบาร์ กิดเจน
ภาควิชาสรบฐศาสตร์	ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา
ปีการศึกษา ₂₅₄₀	ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะไม่สามารถสำเร็จถุล่วงไปได้หากปราศจากคำแนะนำและกำลังใจ จากอาจารย์ที่ปรึกษาของข้าพเจ้า ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คร. สังศิต พิริยะรังสรรค์ ด้วยการสละเวลาอัน มีค่าและการอุทิศสติปัญญาในการแก้ไขปรับปรุงให้วิทยานิพนธ์มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น และด้วย ความซาบซึ้งในความกรุณานี้ข้าพเจ้าขอขอบพระคุณท่านอาจารย์เป็นอย่างยิ่ง ที่ท่านได้เต็มใจและ เอาใจใส่ต่องานของข้าพเจ้าอย่างดีมาตลอด

ยิ่งไปกว่านั้นข้าพเจ้าขอขอบพระคุณอาจารย์ที่ปรึกษาร่วมคือ รศ. คร. สุทธิพันธ์ จิรา ธิวัฒน์ และอาจารย์ในคณะกรรมการซึ่งประกอบด้วย ผศ. คร. จาริต ติงศภัทิย์ และ รศ.คร. สิตา นนท์ เจษฎาพิพัฒน์ ตลอคจน คร. สุธาวัลย์ เสถียรไทย ที่ท่านทั้งหลายได้ขัดเกลาให้วิทยานิพนธ์ ฉบับนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ตลอคจนขอขอบคุณบุคคลที่ข้าพเจ้าไปสัมภาษณ์ (ทั้งหมด 40 ท่านคังรายชื่อในภาค ผนวก 3) ที่ท่านทั้งหลายได้ให้ความร่วมมือเป็นอย่างคีอีกทั้งยังได้ให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์ในการ ศึกษาวิจัยครั้งนี้ด้วย

และบุคคลที่อยู่เบื้องหลังความสำเร็จครั้งนี้อย่างแท้จริง ก็คือบิคาและมารคาของข้าพเจ้า ที่ท่านทั้งสองได้ให้กำลังใจ สนับสนุน และให้ความช่วยเหลือด้วยคีตลอคมา ข้าพเจ้าซาบซึ้งในพระ คุณของท่านทั้งสองมาก ที่ได้เปิดโอกาสให้ข้าพเจ้าได้สัมผัสกับความสำเร็จในวันนี้ ตลอคจนกำลัง ใจจากพี่น้องและเพื่อนๆของข้าพเจ้าที่ได้คอยซักถามถึงความเป็นไปของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้อย่าง เสมอมา

าไยวดี จัดเจน

สารบัญ

หน้า
บทคัดย่อภาษาไทยง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ จ
กิตติกรรมประกาศ
สารบัญ ช
สารบัญตาราง
สารบัญภาพ ฐ
บทที่
1. บทนำ
1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย
1.3 ขอบเขตของการศึกษาวิจัย
1.4 วิธีการศึกษา
1.5 ประโยชน์ที่คาคว่าจะได้รับ
2. ประเด็นข้อถกเถียงเกี่ยวกับการค้ากับสิ่งแวดล้อม
2.1 ประเด็นเรื่องการค้าและมาตรการทางสิ่งแวคล้อม
2.2 ความขัดแย้งระหว่างมาตรการทางสิ่งแวคล้อมกับหลักการของแกตต์
2.3 ผลกระทบจากการใช้มาตรฐานสิ่งแวคล้อมและนโยบายการค้าที่แตกต่างกัน
2.4 หลักการของภาษีสิ่งแวคล้อมกับความเป็นไปไค้ภายใต้แกตต์
 ระบบการเลี้ยงกุ้งของไทยและผลกระทบที่มีต่อสิ่งแวดล้อม
3.1 การผลิตกุ้งทะเลของประเทศไทย
3.2 การตลาดและคู่แข่ง
3.3 การค้าและอุปสรรคทางการค้า
3.4 ผลกระทบของการเพาะเลี้ยงกุ้งที่มีต่อสิ่งแวคล้อม
4. กรอบทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
4.1 กรอบทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวกับการค้าระหว่างประเทศและสิ่งแวคล้อม
4.1.1 ภาษีนำเข้ากับการกีดกันทางการค้า : แนวคิดทางทฤษฎี
4.1.2 ทฤษฎีน โยบายสิ่งแวคล้อมที่เหมาะสม
4.1.3 การแก้ปัญหาสิ่งแวคล้อมค้วยมาตรการทางภาษี
4.1.4 ความสัมพันธ์ระหว่างการค้าเสรี และสิ่งแวคล้อม: แนวความคิคทางทฤษฎี 76

สารบัญ (ฅ่อ)

บทที่	
4.2 วรรณกรรมปริทัศน์	
4.2.1 การค้าเสรีช่วยกระตุ้นให้ปัญหาสิ่งแวคล้อมทวีความรุนแรงขึ้นได้หรือไม่ ?	79
4.2.2 ทำไมต้องมีการจัคการทางสิ่งแวคล้อมแบบเข้มงวค ?	
4.2.3 มาตรการทางสิ่งแวคล้อมจะกลายเป็นเครื่องมือกีคกันทางการค้าได้หรือไม่ ? .	84
4.2.4 ภาษีสิ่งแวคล้อม : รูปแบบใหม่ของมาตรการทางสิ่งแวคล้อม	
และการกีดกันทางการค้า	86
4.2.5 ผลกระทบของการเก็บภาษีสิ่งแวคล้อมกับอำนาจการต่อรอง	
ของประเทศผู้ชื่อและผู้ขาย	89
ร. วิธีการศึกษา	93
5.1 การศึกษาเชิงคุณภาพ	94
5.2 การศึกษาปริมาณ	98
5.2.1 แบบจำลองทางทฤษฎี	98
5.2.2 แบบจำลองเชิงประจักษ์และวิธีการศึกษา	. 101
5.2.3 สมมุติฐานและตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา	117
5.3 ลักษณะข้อมูลและแหล่งที่มาของข้อมูล	121
6. ผลการศึกษาเชิงประจักษ์	. 122
6.1 ผลการศึกษาเชิงคุณภาพที่ได้จากการสัมภาษณ์	122
6.1 ผลการศึกษาเชิงปริมาณ	
7. สรุปและข้อเสนอแนะ	161
7.1 สรุป	
7.2 ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยในอนาคต	. 169
รายการอ้างอิง	172
ภาคผนวก 1	179
ภาคผนวก 2	182
ภาคผนวก 3	184
ภาคผนวก 4	191
ภาคผนวก 5	196
ภาคผนวก 6	199
ประวัติผู้วิจัย	201

สารบัญตาราง

		หน้า
ตาร	างที่	
1.1	Thailand exports of sensitive products year 1993, million US\$	4
1.2	ความสำคัญของกุ้งในโครงสร้างการส่งออกไทยปี 2534-2538	6
2.1	บทบาทของภาษีสิ่งแวคล้อมในโครงสร้างรายรับของรัฐบาลในบางประเทศ	35
3.1	สัคส่วนของผลผลิตกุ้งที่ได้จากการเพาะเลี้ยง	38
3.2	ระบบการเลี้ยงกุ้งของประเทศผู้ผลิตกุ้งรายใหญ่ในปีพ.ศ.2537	39
3.3	มูลค่ากุ้งส่งออกของไทยจำแนกตามตลาค	41
3.4	การเก็บภาษีนำเข้าของ EU สำหรับผลิตภัณฑ์กุ้งไทย	44
3.5	ประเทศผู้ส่งออกกุ้งแช่แข็งรายใหญ่ที่ส่งออกไปยัง EU	45
	หน่วยงานในสังกัดและตำแหน่งของบุคคลที่สัมภาษณ์	
5.2	ตัวแปรที่กำหนดปริมาณการผลิตและการส่งออกสินด้าเกษตรใน	
	ประเทศกำลังพัฒนา	97
5.3	Gross Returns of The Products of The Mangrove Collected by	
	The Locals	106
5.4	Direct use value per rai of mangrove by the locals	107
5.5	มูลค่าทางเศรษฐกิจของป่าชายเลน	109
5.6	Utilization of mangrove area in 1993.	111
5.7	ต้นทุนผลกระทบภายนอกที่เกิดจากการผลิตกุ้งเพื่อส่งออกไปยัง	
	ประเทศญี่ปุ่น	112
5.8	ค้นทุนผลกระทบภายนอกที่เกิดจากการผลิตกุ้งเพื่อส่งออกไปยัง	
	ประเทศสหรัฐอเมริกา	113
5.9	ภาษีสิ่งแวคล้อมที่ประเทศญี่ปุ่นและสหรัฐเก็บกับกุ้งส่งออกของไทย	
5.10	0 ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา สัญลักษณ์ และทิศทางความสัมพันธ์ในทางทฤษฎี	118
6.1	แสดงความคิดเห็นในเรื่องความสำคัญของอุตสาหกรรมกุ้งส่งออกไทย	124
6.2	แสคงความคิดเห็นในเรื่องการเลี้ยงกุ้งและผลกระทบที่มีต่อสิ่งแวคล้อม	127
6.3	แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของการใช้มาตรการ	
	ทางการค้าเพื่อวัตถุประสงค์ทางสิ่งแวคล้อม	130

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารา	างที่
6.4	แสดงความเหมาะสมระหว่างมาตรการที่เป็นภาษีและ
	มาตรการที่ไม่เป็นภาษี
6.5	แสคงความคิดเห็นเกี่ยวกับการเก็บภาษีสิ่งแวคล้อมกับกุ้งส่งออกของไทย137
6.6	แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้มาตรการอื่นๆเพื่อบรรเทา
	ปัญหาสิ่งแวคล้อมในประเทศไทย
6.7	แสคงความคิดเห็นเกี่ยวกับผลกระทบของการเก็บภาษีสิ่งแวคล้อม
	ที่มีค่อประเทศไทย
6.8	แสคงผลกระทบจากการเก็บภาษีสิ่งแวคล้อมที่มีต่อ
	เศรษฐกิจโดยรวมของประเทศไทย143
6.9	แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียกร้องเงินภาษีคืนจากประเทศคู่ค้า
6.10	เปรียบเทียบผลการประมาณค่าพารามิเตอร์ของฟังก์ชันการส่งออกกุ้งไทย
	ไปยังญี่ปุ่นค้วยวิธีกำลังสองน้อยที่สุดในสมการต่างๆ
6.11	เปรียบเทียบผลการประมาณค่าพารามิเตอร์ของฟังก์ชันการส่งออกกุ้งไทย
	ไปยังสหรัฐค้วยวิธีกำลังสองน้อยที่สุดในสมการต่างๆ
6.12	แสดงอัตราและจำนวนภาษีสิ่งแวคล้อมโดยประมาณการที่เก็บโคยญี่ปุ่นและสหรัฐฯ 155
	ประมาณการผลกระทบของการเก็บภาษีสิ่งแวคล้อมที่มีต่อปริมาณและมูลค่า
	การส่งออกกุ้งไทยไปยังประเทศญี่ปุ่นและสหรัฐฯ
6.14	เปรียบเทียบผลกระทบของภาษีที่มีต่อปริมาณและมูลค่าการส่งออกกุ้งไทย
	กับปริมาณการส่งออกกรณีที่ไม่มีภาษี ทั้งในประเทศญี่ปุ่นและสหรัฐฯ158

สารบัญภาพ

หน้า
าพที่
1 ผลของการเก็บภาษีนำเข้าที่มีต่อสวัสดิการของประเทศนำเข้า
วิเคราะห์แบบคุลยภาพเฉพาะส่วน
.2 ผลของการเก็บภาษีนำเข้าที่มีต่อสวัสคิการของประเทศนำเข้า
วิเคราะห์แบบคุลยภาพทั่วไป
.3 แสคงผลกระทบของระบบตลาคและนโยบายที่ล้มเหลว
.4 สภาพสมคุลของการผลิตเมื่อคำนึงถึงผลกระทบภายนอก71
.5 แนวคิดการแก้ปัญหาภาวะมถพิษในระดับที่มีความเหมาะสม72
.6 แสดงระดับมลพิษที่เหมาะสมในการแก้ไขผลกระทบภายนอก
.7 ผลของการค้าเสรีที่มีต่อการผลิตและการบริโภคสินค้าที่
ทำลายสิ่งแวคล้อมของประเทศผู้ส่งออก77
.1 แบบแผนการเปลี่ยนแปลงของเส้นอุปทานตอบสนอง
.2 Total Economic Valuation